

טמא (נב) הרי זו נבדקת (נג) וטהורה: ז (נד) * מקום (נה) ששכנו בו עכו"ם (נו) בארץ

באורי הלכה

טעם ודעת

* מקום ששכנו בו גוים וכו'. ע"י טו"ד ונצאר הדברים נקצרה הנה גמ' יצמות ס"א מיימין הא דאמר רש"י דקברי עכו"ם אינם מטמאים צאהל דאינם קרויים אדם. וכחצו החוס' הרמב"ן והרשב"א דמהא דחזון דגזרו על מדורות העכו"ם ע"כ דלא קיי"ל כרשב"י, דאי קצרי עכו"ם אינם מטמאים צאהל ע"כ מדורות העכו"ם טהורים. אמנם רבינו פסק דקברי עכו"ם אינם מטמאים צאהל ומ"מ פסק לדינא דמדורות העכו"ם, והטעם לזה פי' רבינו גופיה נדקדוק לשונו כאן וכ"ה בחשוכה רבינו פאה"ד סי' נ"ו ובח"י ראמ"ה יצמות שם ובחש"כ"ן ח"ג סי' שכ"ז דאף דאינם מטמאים צאהל מ"מ כיון שגזרו על ארץ העמים ע"כ בכלל זה גזרו גם על מדורות העכו"ם. (והא דגזרו על ארץ העמים אף על אורה יעוי' בהלכה א'). עוד תירוצ' הציאו הראשונים שכיון שעכו"ם מטמא במגע ובמשא הי"י חיישין שמה יסיט. וכמו"כ י"ל לדעת הגר"א שהבאנו בפ"א ס"ק ק"ד דלכו"ע עכו"ם מטמא אה המאהיל כנגדו דמ"מ חיישין שמה יאהיל (ועי' רש"י פסחים ט' א' שכתב כן בדעת רש"י). ולענין מדורות עכו"ם בזמן הזה בארץ ישראל, הנה השו"ע השמיט דין מדורות העכו"ם וכבר חממו האחרונים (עי' מנ"ח) על השמטה זו. והנה לפי מה שכתב החוס' הרשב"א פסחים נח"י אחד שלמאי דקיי"ל כרשב"י אין דין מדורות עכו"ם היה נחמא השמטה השו"ע כיון דהשו"ע פסק בסי' שע"ז שיעקר הדין הוא דאין עכו"ם מטמא צאהל ע"כ אף דלענין דאורייתא פסק שם דנכון ליזהר מ"מ לענין מדורות דהוא רק חשש דרבנן הקיל וכ"כ בחש"י דוד, אמנם צאמח אחר שכלל הראשונים הלא הם רבינו והחוס' והרמב"ן והרשב"א והריטב"א והרא"ש ושאר כל הראשונים פשוט צפיהם דמדורות העכו"ם דין ברור הוא אפי' אי קיי"ל כרשב"י (אי משום דהו"ל כחול"ל אי משום מגע ומשא) אינו נראה כלל שזהו טעם השו"ע. והנה בחוס' הרא"ש פסחים שם ובסמ"ק מזה פט ובכלכו כתב שהטעם שלא חששו בזמן הזה למדורות העכו"ם משום דסומכין שחזיר וחולדה מזייין שם, ובפשוטו נראה דזהו עיקר הטעם שהשמיטוהו השו"ע והרמ"א. אמנם לפי"ז א"א להקל בזה בזה"י עכ"פ במקומות שאין חולדות מזיינות. והנה נעתיק כאן מכתב כח"י מרן הגריש"א שליט"א ח"ל הלכה פסוקה ביו"ד סי' שס"ט נט"ו ובש"ך שזה שאסרו חז"ל לכהן לטמא בארץ העמים הוא בזמן שארץ ישראל טהורה לא בזה"י וכן כתב צפרישה שם בשם מו"ר (המהרש"ל) והצ"ח שם ובהגהות רעק"א שם בשם מהריק"ש כ' ועכשיו לא נהגו ליזהר בזה שכולנו טמאי ממים. ומדורות עכו"ם משום למא דטומאת ארץ העמים קאמינן כמ"ש הרמב"ם בפ"א מהטו"מ [אמנם בשו"מ שבו"י ח"א סי' כ"ה חולק עליהם וסובר דזה נוהג אף בזה"י ולדידיה כהן הדר בא"י אסור להלך לארץ העמים אם לא לצורך כמבואר בפ"ק דע"ז. ולדידיה ז"ל גם במקומות שכבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי צל נוהג איסור זה כמ"ש המהרי"ט ח"א סי' י"ז דלא ככפחור ופרח ועי' מ"ל פי"א מטו"מ - ופוק חזי מאי עמא דבר]. ולדעת חוס' (הרא"ש) [הרשב"א] פסחים דף ט' מן הדין מותר לכהן להכנס למדורות עכו"ם. "ועוד אומר רבי דמותרין מדורות הגוים דקיי"ל כר"ש דאין קברי גוים מטמאין צאהל דאין או"ה קרויין אדם". עכ"ל. והנה מה שהציא מהחוס' הרשב"א כבר כתבנו לעיל דמכל דברי הראשונים מבואר דס"ל דממ"נ להלכה קיי"ל מדורות העכו"ם או משום דלא קיי"ל כרשב"י או משום מגע. אמנם עיקר טעם מרן הגאון שליט"א להחיר משום דדמי לחול"ל הנה אפילו לו יהיננא כן בדעת רבינו מ"מ יש להעיר מדברי הר"ש בפ"א מ"ט שהקשה מאי נפק"מ צאהל דאין מדור העכו"ם צהו"ל והרי צאהל חו"ל טמאה ומירץ דאיצטריך משום כהנים דאסירי צמדור העכו"ם כדחניא לעיל ובמדור וצבית הפרס שצחול"ל שרו כהנים שצחול"ל דדוקא בארץ ישראל גזור, עכ"ל. והנה מבואר דלו היו גזרים על מדור שצחול"ל היה אסור לכהנים שצחול"ל ליכנס לשם, וע"כ דטומאת מדורות חמיר טפי מטומאת ארץ העמים, וא"כ ה"ה בארץ ישראל אף לו יהיננא דאין איסור לצאהל לחול"ל אצל למדורות אסור להם ליכנס, עכ"פ לדעת הר"ש. וגם בדעת הראשונים צפסחים שם שחיפשו טעם להחיר לכהנים ליכנס למדור העכו"ם צחול"ל מבואר דלא ס"ל כן. (ואולי ס"ל דזהו גופא הטעם שהחירו מדורות צחול"ל) וע"ע בחוס' ישנים יצמות ס"א ב' (כת"י) שכתב שבו"ז יש להקל כיון שאין רגילים להשליך שם והוא קולא גדולה לזמן הזה שאין רגילים כלל לקבור צבחים אמנם בפשוטו א"א לסמוך ע"י דמדברי כל הראשונים הנ"ל צפסחים שהחירו צמנא רק משום דצחול"ל מותר (וע"ע חוס' פסחים ט' א') או משום דחולדה וחזיר מזייין לא נראה דס"ל כן וס"ל דצטל הטעם לא צטל הדין ומ"מ אפשר דחזי לאצטרופי כל הטעמים הנ"ל דאין מזייין ודאין א"י מוחזקת צטהרה [והנה לכא"ל לדעת היראים דס"ל דאין כהן מזהר על טומאת עכו"ם אינו מזהר על מדורות, אמנם צאמח קשה דהא צמא' שמחות תניא להדיא דכהן לוקה על

(נב) הרי זו נבדקת. עד קרקע צחולה: (נג) וטהורה. ואפילו גושה טהור. (קמט) וי"א דדוקא אורה טהורה אם נבדקה אצל לגושה לא מהניא צדיקה. (קנ) וכן דין הרים וסלעים הסמוכים לארץ ישראל או שאר קרקע צחולה ששם. ואם יש קרקע צחולה סמוכה לים הסמוך לארץ ישראל עיין צס"ק ל"ד. דרכים של עולי צצל שהיו רגילין לעלות צהן לארץ ישראל אע"פ שמוצלעין לארץ העמים טהורין ויתצאר בהלכה י"צ: ז (נד) מקום ששכנו בו. היינו צין דירה שדרו צה שגזרו על אומה דירה צין עיר של עכו"ם צארץ ישראל שגזרו גם על כל העיר וצציליה וצדלהלן: (נה) ששכנו בו. צין אם היה שלהם (קנז) צין אם שכרוהו: (נו) בארץ ישראל. אצל צחול"ל לא גזרו על מדור העמים צדלהלן הלכה י"א ושם יתצאר צעזה"י:

צע"ז שיעקר הדין הוא דאין עכו"ם מטמא צאהל ע"כ אף דלענין דאורייתא פסק שם דנכון ליזהר מ"מ לענין מדורות דהוא רק חשש דרבנן הקיל וכ"כ בחש"י דוד, אמנם צאמח אחר שכלל הראשונים הלא הם רבינו והחוס' והרמב"ן והרשב"א והריטב"א והרא"ש ושאר כל הראשונים פשוט צפיהם דמדורות העכו"ם דין ברור הוא אפי' אי קיי"ל כרשב"י (אי משום דהו"ל כחול"ל אי משום מגע ומשא) אינו נראה כלל שזהו טעם השו"ע. והנה בחוס' הרא"ש פסחים שם ובסמ"ק מזה פט ובכלכו כתב שהטעם שלא חששו בזמן הזה למדורות העכו"ם משום דסומכין שחזיר וחולדה מזייין שם, ובפשוטו נראה דזהו עיקר הטעם שהשמיטוהו השו"ע והרמ"א. אמנם לפי"ז א"א להקל בזה בזה"י עכ"פ במקומות שאין חולדות מזיינות. והנה נעתיק כאן מכתב כח"י מרן הגריש"א שליט"א ח"ל הלכה פסוקה ביו"ד סי' שס"ט נט"ו ובש"ך שזה שאסרו חז"ל לכהן לטמא בארץ העמים הוא בזמן שארץ ישראל טהורה לא בזה"י וכן כתב צפרישה שם בשם מו"ר (המהרש"ל) והצ"ח שם ובהגהות רעק"א שם בשם מהריק"ש כ' ועכשיו לא נהגו ליזהר בזה שכולנו טמאי ממים. ומדורות עכו"ם משום למא דטומאת ארץ העמים קאמינן כמ"ש הרמב"ם בפ"א מהטו"מ [אמנם בשו"מ שבו"י ח"א סי' כ"ה חולק עליהם וסובר דזה נוהג אף בזה"י ולדידיה כהן הדר בא"י אסור להלך לארץ העמים אם לא לצורך כמבואר בפ"ק דע"ז. ולדידיה ז"ל גם במקומות שכבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי צל נוהג איסור זה כמ"ש המהרי"ט ח"א סי' י"ז דלא ככפחור ופרח ועי' מ"ל פי"א מטו"מ - ופוק חזי מאי עמא דבר]. ולדעת חוס' (הרא"ש) [הרשב"א] פסחים דף ט' מן הדין מותר לכהן להכנס למדורות עכו"ם. "ועוד אומר רבי דמותרין מדורות הגוים דקיי"ל כר"ש דאין קברי גוים מטמאין צאהל דאין או"ה קרויין אדם". עכ"ל. והנה מה שהציא מהחוס' הרשב"א כבר כתבנו לעיל דמכל דברי הראשונים מבואר דס"ל דממ"נ להלכה קיי"ל מדורות העכו"ם או משום דלא קיי"ל כרשב"י או משום מגע. אמנם עיקר טעם מרן הגאון שליט"א להחיר משום דדמי לחול"ל הנה אפילו לו יהיננא כן בדעת רבינו מ"מ יש להעיר מדברי הר"ש בפ"א מ"ט שהקשה מאי נפק"מ צאהל דאין מדור העכו"ם צהו"ל והרי צאהל חו"ל טמאה ומירץ דאיצטריך משום כהנים דאסירי צמדור העכו"ם כדחניא לעיל ובמדור וצבית הפרס שצחול"ל שרו כהנים שצחול"ל דדוקא בארץ ישראל גזור, עכ"ל. והנה מבואר דלו היו גזרים על מדור שצחול"ל היה אסור לכהנים שצחול"ל ליכנס לשם, וע"כ דטומאת מדורות חמיר טפי מטומאת ארץ העמים, וא"כ ה"ה בארץ ישראל אף לו יהיננא דאין איסור לצאהל לחול"ל אצל למדורות אסור להם ליכנס, עכ"פ לדעת הר"ש. וגם בדעת הראשונים צפסחים שם שחיפשו טעם להחיר לכהנים ליכנס למדור העכו"ם צחול"ל מבואר דלא ס"ל כן. (ואולי ס"ל דזהו גופא הטעם שהחירו מדורות צחול"ל) וע"ע בחוס' ישנים יצמות ס"א ב' (כת"י) שכתב שבו"ז יש להקל כיון שאין רגילים להשליך שם והוא קולא גדולה לזמן הזה שאין רגילים כלל לקבור צבחים אמנם בפשוטו א"א לסמוך ע"י דמדברי כל הראשונים הנ"ל צפסחים שהחירו צמנא רק משום דצחול"ל מותר (וע"ע חוס' פסחים ט' א') או משום דחולדה וחזיר מזייין לא נראה דס"ל כן וס"ל דצטל הטעם לא צטל הדין ומ"מ אפשר דחזי לאצטרופי כל הטעמים הנ"ל דאין מזייין ודאין א"י מוחזקת צטהרה [והנה לכא"ל לדעת היראים דס"ל דאין כהן מזהר על טומאת עכו"ם אינו מזהר על מדורות, אמנם צאמח קשה דהא צמא' שמחות תניא להדיא דכהן לוקה על

שער הציון

(קמט) ר"ש: (קנ) שם: (קנז) פשוט דזיל צמר טעמא וגם לא גרע מעבד עכו"ם צצית כותי דחניא צחוספתא דטמא: